

Коледж ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Циклова комісія з бухгалтерського обліку

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Коледжу
ПВНЗ «КІДМУ КПУ»
В.В. Кошолап

_____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

напрямок підготовки **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

форма навчання **денна**

(Шифр за ОПІ ПНЗЕ 5)

Кіровоград – 2016 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінанси підприємств» для студентів денної форми навчання за напрямом підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 2016 р.

Розробник: старший викладач циклової комісії з бухгалтерського обліку Ніколаєва С.П.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії з бухгалтерського обліку коледжу ПВНЗ «КІДМУ КПУ».

Протокол № ___ від _____ 2016 року

В.о. Голови циклової комісії
з бухгалтерського обліку _____ (М.І.Ланова)
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ 20__ року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від _____ 2016 року № _____

_____ 20__ року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни «Фінанси підприємств»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 2	Галузь знань 07 “Управління та адміністрування”	Нормативна
Модулів – 1	Напрямок підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Модуль 1. Основи організації фінансів підприємств Модуль 2. Фінансова діяльність підприємств та її планування		Семестр
Загальна кількість годин - 60		1-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 0,75	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	16 год.
		Практичні, семінарські
		32 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна та індивідуальна робота
		12 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: залік

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» є фінансові відносини, що виникають між юридичними особами та державою, кредитно-фінансовими інститутами фізичними особами та іншими суб'єктами господарювання .

Об'єктом вивчення є механізм організації та порядок функціонування фінансової діяльності на підприємствах.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін: «Політична економія», «Економіка підприємства», «Фінанси»; передують вивченню інших дисциплін циклу професійної та практичної підготовки.

Метою навчальної дисципліни є отримання студентами базових знань з питань теорії та практики фінансових відносин суб'єктів господарювання; сформувати понятійний апарат для використання в практичній діяльності; надати відомості про фінанси підприємств, та їх роль у фінансовій системі держави та функціонуванні народного господарства; закласти основи для розуміння фінансових відносин у суспільстві; ознайомитися з методологією та методикою дослідження функціонування перерозподільних відносин, особливостями розрахунку узагальнених фінансових показників для макроекономічних об'єктів, зокрема держави, регіонів, галузей тощо.

Це необхідно майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти суть і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави.

Знання теоретичних основ фінансових відносин дає змогу досить швидко опанувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці.

Завдання дисципліни – розкрити сутність фінансів підприємств, змісту і організації фінансової діяльності підприємств, формування та використання прибутку та оподаткування підприємств, організації грошових розрахунків та кредитування підприємств, організації оборотних коштів та фінансового забезпечення відтворення основних засобів, фінансового планування, аналізу фінансового стану та проведення фінансової санації підприємств.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

3. сутність фінансів підприємств;
4. сутність фінансових ресурсів, джерела їх формування;

5. сутність фінансової роботи на підприємстві;
6. форми грошових розрахунків;
7. структура прибутку, його формування та розподіл, вплив оподаткування на використання прибутку;
8. сутність оподаткування;
9. методи оцінки фінансового стану підприємства та фінансового планування;
10. причини банкрутства підприємств.

Вміти:

11. визначати потреби у фінансових ресурсах підприємства, виявляти та аналізувати можливі джерела їх надходження;
12. здійснювати розрахунки грошових надходжень, прибутку підприємства;
13. розподіляти прибуток для ефективного функціонування підприємства;
14. оцінювати фінансовий стан підприємства;
15. здійснювати фінансове планування на підприємстві.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Основи організації фінансів підприємств»

Тема 1. Сутність і основи організації фінансів підприємств

Поняття, суть і місце фінансів підприємств у фінансовій системі.

Функції фінансів підприємств як внутрішня властивість і форма вияву їхньої сутності.

Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи та способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів. Поділ коштів підприємства на власні, позичені й залучені.

Основні принципи організації фінансів підприємств за ринкових умов.

Форми власності, галузеві та організаційні фактори, що визначають особливості фінансів підприємств у різних сферах і структурах економіки.

Поняття фінансової діяльності підприємства та її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах.

Фінанси підприємств за умов ринкової економіки. Приватизація державних підприємств. Роль малого бізнесу, приватного підприємництва у формуванні ринкової економіки.

Сутність фінансової діяльності підприємств. Напрямки фінансової роботи. Сутність фінансового механізму підприємств, його складові (фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення). Інформаційна основа фінансової діяльності та нормативна база (правове регулювання) фінансової діяльності підприємств.

Сутність фінансових ресурсів підприємств. Джерела утворення фінансових ресурсів (власні та залучені). Сутність, джерела утворення та напрямки використання грошових фондів підприємств (статутний, додатковий, резервний капітал, фонд нагромадження, фонд споживання, валютний, дивідендний фонди, фонд виплати заробітної плати, амортизаційний фонд). Способи мобілізації фінансових ресурсів на фінансовому ринку. Фінансові зобов'язання підприємств (зовнішні та внутрішні).

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Суть і значення грошових розрахунків у організації виробничо-господарської діяльності підприємства. Способи та форми розрахунків.

Види рахунків, що їх відкривають підприємства. Порядок відкриття в банку поточних рахунків у національній. Іноземній валюті та інших рахунків. Порядок використання коштів з поточних рахунків.

Види грошових розрахунків. Організація безготівкових розрахунків, вимоги до їх проведення, сфера використання. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Вексельна форма розрахунків. Клірингові

розрахунки. Особливості розрахунків за надання факторингових послуг підприємствам. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві та сфера їх застосування.

Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст, значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій за розрахунками-Санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Формування та використання прибутку

Економічний зміст прибутку.

Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства-Валовий прибуток. Фактори, які впливають на формування валового прибутку. Формування собівартості реалізованої продукції та її вплив на прибуток-Установлення цін на продукцію й формування прибутку. Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства.

Визначення прибутку від звичайної діяльності підприємства до оподаткування та після нього.

Методи розрахунку прибутку.

Формування чистого прибутку підприємства, його розподіл і використання:

фонди підприємства, що формуються за рахунок чистого прибутку.

Економічні методи регулювання розподілу й використання прибутку.

Прогнозування та планування прибутку підприємства.

Рентабельність продукції як відносний показник ефективності роботи підприємства. Визначення прибутковості підприємства. Норма прибутковості.

Тема 4. Оподаткування підприємств

Система оподаткування підприємств. Види податків і їх характеристика-Акцизний збір та його економічна сутність. Об'єкти оподаткування. Ставки податку. Податкові пільги.

Порядок заліку і проведення сум податку на додатну вартість, сплачених підприємством за матеріальні ресурси (роботи, послуги), основні засоби.

Податок на прибуток підприємств, його економічна сутність. Порядок визначення оподаткованого прибутку. Вплив оподаткування прибутку на фінансово-господарську та інвестиційну діяльність підприємств.

Плата за землю. Податок із власників транспортних засобів. Плата за природні ресурси. Податок на нерухомість підприємств. Місцеві податки та збори, які сплачують підприємства.

Відрахування підприємства в цільові державні фонди: пенсійний, соціального страхування, сприяння зайнятості населення, на будівництво, ремонт і утримання автомобільних доріг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Фінансова діяльність підприємств та її планування»

Тема 5. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах

Суть оборотних активів, основи їх організації. Склад і структура оборотних активів, їх значення в забезпеченні кругообігу коштів підприємства.

Методи визначення потреб в оборотних коштах. Метод прямого обчислення потреби в оборотних коштах і сфери його застосування-Поняття норм і нормативів оборотних коштів. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах.

Структура джерел формування оборотних коштів підприємства. Показники ефективності використання оборотних коштів.

Тема 6. Кредитування підприємств

Особливості кругообігу коштів підприємств як передумова кредитних відносин. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств.

Банківський кредит - основна форма залучення підприємствами позичкових коштів. Принципи кредитування. Об'єкти кредитування та їхні характеристики. Класифікація кредитів залежно від строків, об'єктів кредитування-Визначення потреб у кредитах. Раціональні межі кредитування. Кредитоспроможність підприємства та її показники. Банківський контроль у процесі кредитуванням Гарантії своєчасності та повноти сплати кредиту. Кредитна заявка. Зміст кредитного договору та порядок укладення. Методи перевірки забезпечення кредиту.

Позичкові рахунки. Позичковий процент, критерії його диференціації і джерела сплати. Залучення банками тимчасово вільних коштів підприємств. Товарний кредит, умови його отримання та погашення підприємствами.

Тема 7. Оцінювання фінансового стану підприємств

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Показники бухгалтерської звітності, які використовуються для оцінки фінансового стану.

Загальна характеристика майна (коштів) підприємства, його складу, розміщення та структури. Оцінка складу майна за такими показниками:

основні кошти і довгострокові вкладення, оборотні кошти (матеріальні оборотні кошти, гроші та короткострокові цінні папери).

Оцінка ліквідності оборотних активів підприємства, оцінка їхньої ефективності.

Платоспроможність підприємства як показник фінансового стану. Суть платоспроможності та її оцінка за даними балансу. Показники платоспроможності підприємства.

Суть фінансової стійкості підприємства. Система показників фінансової стійкості підприємства та її значення.

Оцінка рентабельності роботи підприємства. Вплив рентабельної

роботи підприємства на його фінансовий стан. Оцінка рентабельності продукції. Оцінка рентабельності виробничих фондів. Оцінка рентабельності власних коштів. Оцінка рентабельності довгострокових фінансових вкладень.

Оцінка фінансового результату діяльності підприємства. Оцінка факторів, що впливають на прибуток.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 8. Фінансове планування на підприємствах

Зміст, мета і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах, прогнозування їх надходжень.

Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів.

Інформаційна база фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування.

Зміст і структура фінансового плану підприємства. Розрахунок доходів. Визначення доходу від реалізації продукції, робіт та послуг. Розрахунок надходжень від фінансової та інвестиційної діяльності. Визначення потреби в довгострокових кредитах, у залученні коштів з інших зовнішніх джерел.

Планування витрат на виробництво й реалізацію продукції, відрахувань у цільові фонди, витрат на розширення, реконструкцію та технічне переоснащення виробництва.

Зміст і призначення перевіркової таблиці (шахматки) до фінансового плану. Порядок її складання. Виконання фінансового плану. Контроль за виконанням фінансового плану.

Зміст оперативного фінансування плану надходження коштів і проведення платежів, його призначення, порядок складання і контроль за виконанням.

Бізнес-план, його структура та призначення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Основи організації фінансів підприємств»						
Тема 1. Сутність і основи організації фінансів підприємств	7	2	4	-	-	1
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	7	2	4	-	-	1
Тема 3. Формування та використання прибутку	8	2	4	-	-	2
Тема 4. Оподаткування підприємств	8	2	4	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	30	8	16	-	-	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Фінансова діяльність підприємств та її планування»						
Тема 5. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах	8	2	4	-	-	2
Тема 6. Кредитування підприємств	7	2	4	-	-	1
Тема 7. Оцінювання фінансового стану підприємств	8	2	4	-	-	2
Тема 8. Фінансове планування на підприємствах	7	2	4	-	-	1
Разом за змістовим модулем 2	30	8	16	-	-	6
Усього годин	60	16	32	-	-	12

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Основи організації фінансів підприємств»		
1	Тема 1. Сутність і основи організації фінансів підприємств	4
2	Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	4
3	Тема 3. Формування та використання прибутку	4
4	Тема 4. Оподаткування підприємств	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Фінансова діяльність підприємств та її планування»		
5	Тема 5. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах	4
6	Тема 6. Кредитування підприємств	4
7	Тема 7. Оцінювання фінансового стану підприємств	4
8	Тема 8. Фінансове планування на підприємствах	4
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Основи організації фінансів підприємств»		
1	Тема 1. Сутність і основи організації фінансів підприємств	1
2	Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	1
3	Тема 3. Формування та використання прибутку	2
4	Тема 4. Оподаткування підприємств	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Фінансова діяльність підприємств та її планування»		
5	Тема 5. Оборотні кошти та їх організація на підприємствах	2
6	Тема 6. Кредитування підприємств	1

7	Тема 7. Оцінювання фінансового стану підприємств	2
8	Тема 8. Фінансове планування на підприємствах	1
	Разом	12

7. Індивідуальні завдання

1. Інформаційна основа фінансової діяльності.
2. Нормативна база фінансової діяльності.
3. Особливості фінансової діяльності власного підприємства, командитного товариства та ТОВ.
4. Фінансова діяльність державних підприємств.
5. Фінансова діяльність АТ.
6. Особливості фінансової діяльності фінансово промислових груп, асоціацій, концернів, консорціумів.
7. Склад та джерела власного капіталу підприємства.
8. Функції власного капіталу.
9. Сутність самофінансування.
10. Форми самофінансування
11. Зміст дивідендної політики.
12. Види дивідендної політики.
13. Форми виплати дивідендів.
14. Необхідність позикових коштів та види позикового капіталу.
15. Кредитоспроможність позичальника.
16. Кредитне забезпечення фінансових позик.
17. Договірні відносини позичальника та кредитора.
18. Реорганізація укрупненням.
19. Реорганізація розукрупненням.
20. Реорганізація підприємства у формі перетворення.
21. Види фінансових інвестицій.
22. Принципи управління фінансовими інвестиціями підприємства.
23. Дохідний підхід до оцінки підприємства.
24. Порівняльний підхід до оцінки підприємства.
25. Витратний підхід в оцінці підприємства.
26. Види ЗЕД.
27. Дерегулювання діяльності підприємств на світовому ринку.
28. Фінансування ЗЕД.
29. Управління валютними ризиками підприємства.
30. Сукупність контролінгу.
31. Функції контролінгу.
32. Сутність системи бюджетування.
33. Види бюджетів.
34. Технології бюджетування.

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни “Фінанси підприємств” використовуються інформаційні та практичні методи навчання: лекція-дискусія; усна доповідь; письмові завдання при проведенні контрольних робіт; написання рефератів; складання міні-лекцій; аналіз проблемних ситуацій.

9. Методи контролю

Контроль за виконанням студентами навчального плану з курсу, за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного, модульного і підсумкового контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення семінарських занять та інших форм контролю і має на меті перевірку рівня знань студента за змістовими модулями.

2. *Модульний контроль* є підсумком певного етапу вивчення дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни.

3. *Підсумковий контроль* застосовується для перевірки успішності знань студентів після завершення вивчення навчальної дисципліни і здійснюється у формі семестрового контролю, який проводиться у вигляді заліку з дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою. Підставою для підсумкового заліку є поточна успішність за результатами всіх форм контролю.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Самостійна робота	Залік	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	20	20	100

Розподіл балів на практичному занятті

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Бали на практичному занятті
90 – 100	A	відмінно	7,5
82-89	B	добре	6
75-81	C		4,5
67-74	D	задовільно	3
60-66	E		1,5
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	0
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0

Самостійна робота

1. Підготовка статті до друку – 15 балів
2. Виступ на наукових конференціях (друковані тези) – 10 балів
3. Участь у студентських олімпіадах – 10 балів
4. Реферат з теми або вузької проблематики – 5 балів
5. Складання тестових завдань з теми – 5 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій.
2. Методичні рекомендації для практичних занять.
3. Методичні рекомендації для індивідуальної та самостійної роботи.
4. Тести, завдання.
5. Модульна контрольна робота.

12. Рекомендована література

Основна

1. Податковий Кодекс України
2. Постанови Правління Національного банку України:
 - 2.1. «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15.12.04.
 - 2.2. «Інструкція про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті» від 05.12.01.
 - 2.3. «Інструкція про безготівкові рахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.04.
3. Бандурка О.М. та ін. Фінансова діяльність підприємства. Підруч. – К.: Либіль, 2003.
4. Грідчіна М.В., Захожай В.Б. Фінанси (теоретичні основи). Підруч. – К.: МАУП, 2004.
5. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2004.
6. Поддєрьогін А.М. та ін.. Фінанси підприємств. Підруч. – К.: КНЕУ, 2004.
7. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. Навч. посіб. – К.: МАУП, 2004.
8. Фінанси : підруч. / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алек-сеєнко та ін. ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. - К. : Знання, 2008. - 611 с.
9. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – 3-є вид., перероб. і допов. – Х.:Видавничий дім «ІНЖЕК», 2004. – 432 с.

Допоміжна

1. Данілов, О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях [Текст] : навч. посібник / О. Д. Данілов, Т. В. Паєнко. – К. : Центр

- учб. л-ри, 2011. – 256 с.
2. Карпенко, Ю. В. Економіка і фінанси підприємства [Текст] : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою організації навчального процесу / Ю. В. Карпенко. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 266 с.
 3. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / Р. А. Слав'юк. – К. : УБС НБУ : Знання, 2010. – 550 с.
 4. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 1. Монографія / П. І. Юхименко, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - 687 с.
 5. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 2. Енциклопедія / С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, С. І. Юрій, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - 582 с.
 6. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 3. Хрестоматія : в 2 ч. / авт.-упоряд. С. І. Юрій, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - Ч. 1. - 471 с.
 7. Фінансова думка України : в 3 т. Т. 3. Хрестоматія : в 2 ч. / авт.-упоряд. С. І. Юрій, С. В. Львовчкін, В. М. Федосов, П. І. Юхименко ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : Кондор ; Тернопіль : Екон. думка, 2010. - Ч. 2. - 734 с.
 8. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : в 3 т. / за ред. А. І. Даниленка. - К. : Фенікс, 2008. - Т. 1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. - 468 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України – Режим доступу: <http://sts.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державного казначейства України – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/>
5. Офіційний сайт міністерства фінансів України – режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>